

KS. KRZYSZTOF GONET

OPRACOWANIE RZECZOWE ZBIORÓW W BIBLIOTEKACH KOŚCIELNYCH W POLSCE W ŚWIELE ANKIETY OŚRODKA ABMK

W ramach przygotowania kolejnej sesji dla bibliotekarzy (wrzesień 1998) Ośrodek ABMK przesłał w styczniu 1998 r. ankietę do wszystkich bibliotek kościelnych na temat opracowania rzeczowego zbiorów. Ankietę wysłano do 120 bibliotek. Nadesłano 59 odpowiedzi z których 57 zawierało wypełnione ankiety.

Omawiając wnioski, które wynikają z analizy nadesłanych odpowiedzi na początku trzeba wyrazić ubolewanie, że tak wiele bibliotek nie przysłało swoich odpowiedzi. W poważny sposób utrudnia to stworzenie prawdziwego obrazu obecnej sytuacji w zakresie rzeczowego opracowania zbiorów w naszych bibliotekach.

Z 57 bibliotek, które odpowiedziały na ankietę 9 nie posiadało katalogów rzeczowych opracowywanych w systemie tradycyjnym. (7 z nich rozpoczęło opracowanie rzeczowe wraz z komputeryzacją). Obecnie więc prawie wszystkie biblioteki opracowują rzeczowo swoje zbiory.

Wśród 48 bibliotek posiadających tradycyjne katalogi rzeczowe 9 prowadziło dwa ich typy. Ankieta nie dała jednak odpowiedzi czy katalogi różnych typów były prowadzone w tych bibliotekach równoległe, czy w różnych okresach w zależności od umiejętności poszczególnych pracowników zatrudnionych w tym czasie.

W systemie tradycyjnym opracowywano następujące katalogi rzeczowe:

- a. działowy – 18 bibliotek
- b. systematyczny – 22 biblioteki
- c. przedmiotowy – 16 bibliotek

Jak widać z tego zestawienia przeważały zdecydowanie układy systematyczne (katalog działowy jest najprostszy katalogiem systematycznym). Warto by osobno przebadać jakiego typu układy systematyczne były wykorzystywane przez biblioteki kościelne. (Jak wiele bibliotek opierało się na tablicach UKD a ile na własnej klasyfikacji.)

Autor tego omówienia wysuwa tu hipotezę, że popularność układu systematycznego wiąże się z jego powszechnym stosowaniem w bibliotekach pu-

blicznych w Polsce. Pracownicy bibliotek kościelnych często przychodzą do naszych bibliotek ze stażem pracy w bibliotekach publicznych.

Pośród bibliotek opracowujących rzeczowo swoje zbiory – 53 opracowują w ten sposób książki (w tym 4 również z nadbitkami artykułów a 3 razem z numerami specjalnymi czasopism). Siedem bibliotek opracowuje rzeczowo również czasopisma.

Z analizowanych 57 bibliotek – 41 już rozpoczęło komputeryzację. W systemie komputerowym wszystkie biblioteki opracowują rzeczowo zbiory. 13 z nich robi to w 2 systemach jednocześnie (np. słowa kluczowe i hasła przedmiotowe) a trzy dalsze w opisie komputerowym umieszczają nawet 3 typy charakterystyk rzeczowych.

W komputerowych katalogach wykorzystywane są następujące sposoby opracowania rzeczowego:

- a. słowa kluczowe – 30 bibliotek
- b. hasła przedmiotowe (własne) – 12 bibliotek
- c. hasła przedmiotowe Biblioteki Narodowej – 8 bibliotek (w tym 2 wykorzystują je jako jedyny sposób opracowania rzeczowego)
- d. symbole UKD – 5 bibliotek
- e. symbole własnej klasyfikacji – 7 bibliotek
- f. KHW-VTLS – 1 biblioteka

Ogromna popularność spontanicznie tworzonych, niekontrolowanych słów kluczowych nie powinna dziwić, ponieważ były one propagowane jako najprostszy (choć niedoskonały i tymczasowy) sposób opracowania rzeczowego w systemie komputerowym dla bibliotek Federacji FIDES.

Interesujące jest i z pewnością wartościowe, że wiele bibliotek równolegle kontynuuje swoje tradycyjne katalogi przedmiotowe lub systematyczne dołączając ich hasła lub symbole do opisu komputerowego. Widzimy tu jednak wielką niejednorodność i brak dobrych wzorów.

Z istniejącego „Słownika haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej” korzysta 19 bibliotek. 11 z nich wykorzystuje go tylko pomocniczo. Tylko 2 biblioteki całkowicie opierają się na tym słowniku jako na jedynym sposobie opracowania rzeczowego. Słownik ten jest zdecydowanie za mało rozbudowany gdy chodzi o hasła z dziedziny teologii i nauk pokrewnych. Tak samo jest z tablicami UKD w dziale „2 – Religia. Teologia. Religioznawstwo”. Dlatego wykorzystuje je obecnie tylko 5 bibliotek.

Ankieta zawierała również pytanie otwarte o propozycje tematów, które powinny być omówione na obecnej sesji ABMK. To pytanie stało się małą sondą na temat problemów nurtujących obecnie biblioteki kościelne w Polsce. Bibliotekarze oczekują rozwiązania następujących problemów:

- komputerowe opracowanie zbiorów specjalnych (stare druki, kartografia, kasyety video, płyty CD. itd.)
- opracowanie podręcznika dla bibliotekarzy kościelnych:

podstawy bibliotekarstwa
zasady katalogowania
praktyka katalogowania komputerowego
poradnik komputeryzacji biblioteki

- normy na liczbę zatrudnionych pracowników w zależności od wielkości zbiorów i liczby czytelników oraz normy wynagrodzenia pracowników.
- opracowanie bibliografii nauk kościelnych wraz z bibliografią zawartości czasopism teologicznych
- wymiana pomiędzy bibliotekami gotowych, bieżących opisów katalogowych w formie komputerowej
- ujednoczenie haseł autorskich w komputerowych bazach naszych katalogów i ustalenie jednolitych zasad tworzenia tych haseł
- retrokonwersja tradycyjnych, kartkowych katalogów na formę komputerową
- współpraca w zakresie wymiany lub sprzedaży dubletów

Wymienione wyżej problemy stają się postulatami dla dalszych prac Ośrodka ABMK oraz Federacji FIDES.

Jednocześnie swoistą pointą omawianej ankiety jest fakt, że 27 bibliotek, niemal jednym głosem wołało w odpowiedzi na to otwarte pytanie o stworzenie wreszcie słownika haseł przedmiotowych lub słów kluczowych ujednocniającego opracowanie rzeczowe zbiorów w systemach komputerowych.

Możemy mieć nadzieję, że obecna sesja będzie kolejnym, ważnym krokiem w kierunku rozwiązania tego palącego problemu.